

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

XIX. An de Diuinis sint tolerabiles vocum Termini?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

cap. 4. §. 2. *Vnde homines efficaciam erroris ducunt: Inst. 1. c. 13. §. 2. Est precipuus Autor. Ibid. c. 17. §. 3. Armat diabolus in nos. Ibid. c. 18. §. 2. Demon tantum minister est Dei. Ibid. §. 5. Et instrumentum: Ibid. §. 2. Eius impulsu suas partes agit; Idem lib. de æt. Prædest. pag. 1001. Eius mandato imposturis suis reprobos illaqueat.*

AUTOR. Satin' hæc sapiunt aut proposito testando sufficiunt?

V. DE VS AN OTIOSVS SIT, IGNAVVS, aut Epicureus?

CALVINVS in Actor. 22. *Qui sentiunt homini liberum arbitrium esse relictum; Deum fingunt in caelis sedere otiosum. Beza lib. aduersus Sycophant. calum. Si est in Deo tantum simplex peccatorum permissio, non est Deus Omnipotens; Sed Deus Epicuri, otiosus, ignavus, improuidus.*

AUTOR. AT in Deo est simplex permissio: Ergo. Prô!

VI. DEVS AN SIT LIBERI ARBITRII?

BEZA in Confess. Geneuensi. cap. 3. art. 6. & c. 4. art. 20. *Deus non est liberi arbitrii in operibus, quæ ad res creatas pertinent: Nec liberum: Et illi semel nobis datam fidem & gratiam tollere: Nec inferni cruciatibus addictum liberare: Neque beatum æternis suppliciis distorquere.*

AUTOR. Verè Heshusius; teste Beza lib. contra Sycoph. calum. *Caluinista nunquam magis extollunt Dei potentiam, quam cum eam volunt euertere. Sed acclamat eis natura in ethnicis: Nā Plato ait, dialogo secundo de repub. seu Iusto: Omnibus modis pugnandum est, ne Deus dicatur esse malorum causa. Nec, qui iustis legibus victurus est, verba hæc dicat in sua ciuitate; Nec alium loquentem audiat. Est enim probitatis & vitæ communis,*

& legum, & ciuitatum extrema corruptio. Plutarchus similia aduersus Stoicos: Infinitis, ait, partibus tolerabilis est, imbecillitatem Deo tribuere; (quod facit Epicurus) quàm nullam esse libidinem, nullum scelus, quod non ei Autori imputandum sit. Ut imputat Calvinus, eiusque Syri ac Dauis Beza, VVittakerus. &c.

Sed vide age, quanto Calvinista sint Barbaris ethnicis infeliciores. Calchutani victimas diabolo faciunt: Sed eò, vt debitam cuique pro benè, malèue gestis mercedem remetiatur. At Calvinista ne hoc quidem Deo suo permittunt; vt quem Innocentes punire asserant. Immane! Tartari, ait, *Ortelius in Theatro*, stellas colunt; Ægyptij coluere feles, ibides. &c. Malleum prægrandem Lithuani, teste *Guagino de Lithuania*: Americani farinam humano sanguine temperatam, teste *Correio in orbe nouo, narrat. 2.* Stultissimè: quis negat? Ad ideo tamen omnes; quia sibi quid Boni ab iis, ob cultum, pollebantur. Soli Calvinista colunt Deum talem, qui solus immeritos ad tartara amandat: meritos orcum mactat beatitate. Hactenus de vnitate Dei: Porrò de Personarum Distinctione disceptemus. Sed prius de vocibus.

Q V Æ S T I O X I X.

An de Diuinis sint tolerabiles vocum termini?

VT diuinum, ita celeberrimum est Opus S. Dionysij de Diuinis Nominib⁹: Sunt & Ecclesiæ vsitata de Diuinis Vocabula quædam seu termini, quos distinctè definiteque nouisse interest. Et vtro sunt ista: *Essentia, Homousia, Hypostasis,*

Stasis, Substantia, Persona, Proprietas, Relatio, Notio, Circumincepsio, Trinitas. De his quid Sectarij?

LUTHERANI iuxta & CALVINISTÆ quam fastidiosè voces *Trinitas, Persona, &c.* aspernentur, quamque ferant ægrè; docuimus supra q. 6. & 7. Res verò ipsas Diuinas, vocibus designatas, quam infandè blasphemè utriusque, quam profanè doceant, sacrilegèque tractent; quæstiones 7. 9. 10. 11. 12. 13. &c. aperuerunt.

1. Fateor, & laudo; Lutherani æquè ac Calviniani illarum sunt patientiores vocum in suo sensu, in vsu frequentiores, temperantiores in vellicatione insectatoria, in earum aspernatione religiosiores: quicquid de rei significatæ veritate senserint, sentiantue.

2. Transyluani autem, Hungaricique Ministri, noui Samosatani ac Ariani dictos vocabulorum terminos acius insectantur, manifestèq; proscribunt: Rem ipsam blasphemant.

3. Lutherocaluinistæ quid? Cum Romanodoxis Catholicis Nominum seruant vsu communem quidem; at sensum de Rebus Diuinis ipsis diuersum, planèque auersum à nobis multi: sibi autem vel proprium, vel, ut plurimum, communem cum Transyluanis, id est, Arianis Samosatensis, Nestorianis, &c.

SVADENT. istis. 1. Ex 1. Tim. 5. *Vocum Nouitates denita.* Ed, quodd hisce minus conuincantur hæretici, qui vix vel Scripturis sat constringuntur. 2. Exemplum Patrum in nouatione vocum est per se erroneum. Ergo amplectendum? 3. *Stultum est loqui voce noua, ut nil dicas,* ait Aug. 4. Nomina illa de diuinis sunt peregrina & obscura. 5. Nec vel Synonyma ipsarum vocum reperiuntur in S. Scriptura. Sunt igitur deuitandæ.

AUTOR. I. RESPON. AD I. Cogitur Ecclesia ob hæreses nouas noua nomina adinuenire, quibus & illæ damnentur, & Orthodoxi ab heterodoxis discernantur. Aug. autem *Tract. 97. in*

Iob, ostendit *vocum nouitates* vitandas esse; sed *profanas*: & nō ipsa nomina noua, quæ nouas contra hæreses sunt inuenta?

AD II. Errarint aliqui in aliquibus; at omnes simul in villo nunquam errarunt. Cum igitur vocum harum vsus sit communis; sequendi sunt potiores.

AD III. Cū ait S. Aug. l. 4. *Trin. c. 9. dici tres Personas in Deo, non ut dicatur; sed ut non taceatur;* indicabat, nullo nomen humanæ linguæ sat explicare, quid tria illa sint in Diuinis; tamen dici *Personas*, ne muti simus.

AD IV. Per totam recepta Ecclesiam tot retrò sæculis, exotica dici, nefas.

AD V. At inueniri, testimoniis docendum est, simul hæreses detegendæ. Atque istud nunc agamus.

AUT. II. Consuetam iam diu de Diuinis vocabula sunt perutilia, i. Ad Oppugnationem hæreticorum, exemplo & autoritate S. Patrum: Ne scilicet nihil dicamus. 2. Ad explicationem Mysteriorum Scripturæ, ut in quibus eæ voces sunt Reipsa, etsi minus de vocabulo. Liquet id eundo per singulas. Nam

ESSENTIA DEI & Coessentia, seu *ἁμία, & ὁμοῦσία.*

LUTHERVS, supra quæst. II. *Anima mea odit HOMOVSION.*

Atqui & Ariani oderant; amabant *ὁμοῦσιον, aut συνῦσιον.*

Similiter & Lutherocaluiniani. Tum quia non est in Scripturis: Tum quia nouum. Sic apertè, Transyluani.

AUTOR. I. Epiphani. hæresi 73. *Essentia nomen nudo modo in Veteri & Nouo Test. non habetur; sensus autem & significatio ubique habetur. Ut Rom. I. Sempiterna quoque Virtus eius & Diuinitas. Phil. 2. Forma Dei 2. Pet. I. Diuina consortes Na-*

E 2 *tura,*

tura, id est, essentia. S. Cyrillus l. 1. de *Trin.* derivat vere ἑσσίαν ex c. 3. Exo. *Ego sū ὁ ὢν qui sum.* ab ὢν autem ἑσσία est. Aug. *tract. 97.* in Ioan. 10. *Ego & Pater Vnum sumus:* hic sensum vocis Essentia & ὁμοῦστος ait contineri. *Ambr. l. 3. de fide c. 7.* ait similibus vti vocibus Scripturam: *ut Luc. 6. τὸν ἄρτον ἡμῶν ἐπιτίθεισιν, Deut. 16. λαὸν περιέσειον.*

2. DE NOVITATE & Ariani querantur olim: sed iniuriā. Nam & iam tum vox antiqua fuit S. Dionysio visitata, Origeni, Synodis Arimini & Selucia. Quò mendaciores sunt Transylvani, id in Nicæno natum ac novatum coepisse asserentes, *lib. 1. cap. 3.*

NOTA. VOX VNA ὁμοῦστος tres iugulavit hæsiarchas 1. Sabellium, dicentem: Pater & Filius eandem habent essentiam; sed vnus non est ab alio. 2. Arium dicentem: Filius est à Patre; sed non habet eandem essentiam. 3. Samosatenum eam corporaliter intelligentem: quò significet duas substantias; sed eiusdem speciei: velut Petrus & Paulus sunt eiusdem speciei homines. Itaque ὁμοῦστος denotat tria: Vnitatem essentia, contra Arium; & Distinctionem personarum, contra Sabellium: & differentiam numericam, non specificam, contra Samosatenum.

II. HYPOSTASIS est essentia existens in se, non in alio. Vnde Essentia est communicabilis; hypostasis non. Nam quod est in se, non est in alio: Additque essentia modum & proprietatem. Vnde vno in Deo tres sunt hypostases, seu existendi proprietates. Hebr. 1. *Qui cum sit splendor glorie & figura ὁμοῦστος.* Et si hypostasis significet variè in

scriptura; nunc substantiam, nunc Essentiam. Transylvani pertendunt solam significare essentiam. Malè.

III. PERSONA theologice significat substantiam intelligentis naturæ: grammaticis etiam denotat qualitatem personæ.

IV. PROPRIETATES sunt Paternitas, Filatio, PROCESSIO. Hæc, quatenus distinguunt personas, dicuntur NOTIONES.

V. CIRCUMINCESSIO est intima vni⁹ personæ in alia inhabitatio mutua.

VI. TRINITAS solum personas signat; non enim est Trium vnitas.

QUESTIO XX.

Qualem in Diuinis Distinctionem agnoscunt Luthero-caluinista?

LECTOREM hic moneo, recolat Luthera & Caluiniana pronūciata; quæ superius *quest. 7. 9. 11. 12.* in medium attulimus; conseratque cum Transylvanis, *quest. 8.* Intelliget manifestè, à plerisque *solum Patrem appellari Deum verum: At Filium, Virtutem, Energiam; Tres gradibus distingui. His tres esse Deos subordinatos; istis Vnum, sed tres Proprietates alijs aliud videri: Adeo, vt negent trium in Essentia Vnitatem, Aequalitatem, Consubstantialitatem.* &c. Utq; Distinctionem inferant alij realem in Essentia & æqualem; gradualement alij; alij in hypostasibus distinctionem fingant rationis solius: Quaternitatem alij inducere videantur; fingere alij Christum Deum temporalem: Coniunctionem alij accidentalem in Christo: Bipersonalem alij: Alij Humanitatis deificatae Ubiquitatem: ab alijs alia monstris monstra pariuntur; vt Satan nulla in re magis varius ludat, quā